

A large, circular image of a crystal ball on a stand, set against a background of colorful, abstract light trails in shades of blue, purple, and orange. The crystal ball is highly reflective and shows distorted reflections of the background.

INDSPIL TIL KOMMENDE FÆLLESOFFENTLIGE DIGITALISERINGSSTRATEGI

ET KVANTESPRING I DANMARKS DIGITALISERING

Danmark står over for nogle fundamentale udfordringer med et voksende demografisk pres og et arbejdsmarked ramt af mangel på arbejdskraft. Uden for landets grænser er Europa ramt af lav vækst og svækket konkurrenceevne – især på det digitale område. De udfordringer gør det vigtigere end nogensinde før, at vi bringer digitale teknologier i spil. Hvis vi vil bibeholde velfærd i et samfund, hvor flere borgere får brug for hjælp, og hvor ældreplejen alene kommer til at mangle **19.000 ansatte i 2030**, så er der brug for en ny samfundskontrakt. En samfundskontrakt der indebærer, at flere af os der kan være digitale, gør brug af de digitale løsninger, så der er ressourcer til dem, der ikke kan.

Danmark blev igen i år kåret af FN som den nation, der er verdens førende inden for offentlig digitalisering. Det skal vi naturligvis glæde os over. Det er afgørende, at Danmark fortsat igangsætter initiativer for at bevare denne position, fordi den digitale omstilling fører store fordele med sig. Derfor skal en

innovativ og visionær tilgang holde Danmark i den digitale frontlinje og styrke vores generelle konkurrenceevne. For digitalisering har et enormt potentiale på tværs af den offentlige sektor, bl.a. for at give borgerne mulighed for at være mere selvhjulpne og **arbejdskraftbesparende teknologier kan frigive ekstra tid og hænder**. Derfor skal den næste fællesoffentlige digitaliseringsstrategi være endnu mere fremsynet og ambitiøs for at løse de udfordringer Danmark står overfor.

For at finde inspiration til fremtiden kan vi kigge til fortiden, og hvad der i begyndelsen af dette årtusinde virkede og støbte fundamentet for at vi i dag, er et af de lande, der bedst formår at høste digitaliseringens gevinster. IT-Branchen har seks overordnede anbefalinger, der muliggør det næste digitale kvantespring, herunder etablering af bølgeplaner med fælles og forpligtende mål for udbredelse af digitale teknologier, digitale rettigheder for borgere, samt fastsættelse af bindende mål for reduktion af klimaaftrykket fra it-indkøb.

ANBEFALING 1

SKAB FUNDAMENTET FOR DET NÆSTE DIGITALE KVANTESPRING

IT-Branchen anbefaler, at der sættes et helt nyt overordnet ambitionsniveau, samt at der etableres det rigtige set-up og de rette rammer, for at løfte Danmarks fællesoffentlige digitalisering til et nyt niveau. Vi mener, at Danmark skal være mere ambitiøse, så vi også i fremtiden ikke blot er verdens førende inden for offentlig digitalisering, men samtidigt lægger fundamentet for øget udvikling og anvendelse af nye teknologier til gavn for borgere og virksomheder.

Fire forslag til at skabe fundamentet for det næste digitale kvantespring

- 1. Sæt et helt nyt ambitionsniveau.**
Øg målet om at frigive, hvad der svarer til 10.000 fuldtidsansatte til minimum 20.000 og læg en endnu mere ambitiøs tidsplan.
- 2. Genskab et handlekraftigt set-up.**
Sørg for centralt ejerskab, så der er central styring og sammenhæng faciliteret af fx Digitaliseringsministeriet, og tæt forpligtende samarbejde på tværs af ressortområder og ministerier – fx i en taskforce-lignende konstruktion.
- 3. Lad finansieringen følge med.**
Sørg for fællesoffentlig finansiering af digitaliseringsprojekterne for at skabe incitamenter for deltagelse og fremme samarbejde på tværs af offentlige instanser.
- 4. Skab rammerne.**
Håndter de horisontale benspænd centralt – som GDPR og juridisk compliance samt tværsektorielle problemer som datadeling, høste-så-problematikker mv.

ANBEFALING 2

BØLGEPLANER OG KLARE KONKRETE MÅL FOR UDBREDELSE

IT-Branchen anbefaler, at der med inspiration fra de fællesoffentlige digitaliseringsstrategier i 00'erne, igangsættes en række bølgeplaner for udbredelse af teknologi i den offentlige sektor. IT-Branchen har gennemført analyser, der viser, at der alene ved at skalere modne og velafprøvede teknologier i hele den offentlige sektor, nemt kan frigives, hvad der svarer til 10.000 fuldtidsansatte, fx ved bedre anvendelse af digitale møder, vagtplanlægning, softwarerobotter og sensorer.

Desværre går det for langsomt med udbredelsen af både modne og nye teknologier som fx kunstig intelligens (AI), blandt andet pga. mangel på ressourcer, finansiering, prioritering og kompetencer. Hertil kommer en række tværgående udfordringer, som fx usikkerhed om cybersikkerhed og juridisk compliance.

Hvordan er bølgeplaner tidligere brugt?

Tidligere regeringer har bl.a. i 00'erne arbejdet med udbredelse af modne digitale løsninger gennem bølgeplaner, hvor udvalgte teknologier og løsninger efter tur kom ud til alle de relevante myndigheder. Her blev der stillet krav til og fastsat datoer for, hvornår de offentlige myndigheder skulle anvende eller tilbyde en række teknologiske løsninger, herunder digitale selvbetjeningsløsninger som digital signatur, digital fakturering og digital post til og fra det offentlige. Løsninger der i dag anvendes af langt de fleste virksomheder og borgere - med stor værdi.

Organiseringen med en central taskforce i kombination med bølgeplanerne anses for at have været afgørende for etableringen af den danske førerposition inden for offentlig digitalisering.

Hvordan kan vi arbejde med bølgeplaner i dag?

Der er flere modne teknologier, som i dag med fordel kan skaleres til hele den offentlige sektor, og som kan udbredes langt hurtigere, hvis man igen tager en fællesoffentlig tilgang til arbejdet og iværksætter en ny række bølgeplaner.

Blandt de mest oplagte områder at arbejde med nye bølgeplaner i det offentlige kan nævnes følgende:

1. Digitale møder/videokonsultationer, fx i pleje, sundhed, beskæftigelse, social mv.
2. Telemedicin/hjemmemonitorering, fx til gravide, psykiatri, mental sundhed og diabetes.
3. Digital hjemmetræning/genoptræning via apps og video.
4. RPA/Automatisering af manuelle processer fx aktindsigt, brevsortering mv.
5. Digitale assistenter/beslutningsstøtte fx baseret på Generativ AI.

Syv forslag til arbejdet med bølgeplaner

På baggrund af erfaringerne fra 00'ernes bølgeplaner, og de efterfølgende indsats for at udbrede ny teknologi i den offentlige sektor, har IT-Branchen følgende forslag til, hvordan man bør gå til indsatsen:

1. Udvælg de mest modne, velafprøvede løsninger, som allerede har vist værdi et sted i det offentlige og har potentiel stor volumen, og sæt en dato for hvornår de skal være implementeret på tværs af den offentlige sektor.
2. Sæt ikke alle projekterne i gang på én gang, men etabler en samlet bølgeplan for hvilken rækkefølge løsningerne skal implementeres i.
3. Brug digitale borgerrettigheder som mekanisme til at fremme udbredelse af teknologierne. Giv fx borgere ret til at vælge video-møder fra en given dato, men undgå at gøre det obligatorisk for borgerne.
4. Skab partnerskaber med private aktører til at støtte op om indsatsen som brancheforeninger, borger- og patientorganisationer, samt faglige organisationer.
5. Skab mekanismer, der rammer balancen mellem central styring og innovation, så erfaringerne fra succesfulde pilotprojekter høstes og fører til skalering.
6. Indfør kapabilitetsopbygning og videndeling som en del af bølgeplanerne, så der opbygges kompetencer ift. kravstilling, test og dokumentation af fx AI-løsninger.
7. Inkluder arbejdet med at sikre borgernes og virksomheders digitale rettigheder som en del af bølgeplanen, fx ret til kun at indlevere data ét sted, ret til at få en (digital) 'second opinion' fx af røntgenbilleder; m.m.

ANBEFALING 3

DANMARK HAR BRUG FOR EN SAMLET DATASTRATEGI

IT-Branchen anbefaler, at der som led i den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi udarbejdes en egentlig **national datastrategi**, der både fokuserer på effektiv anvendelse af data internt i det offentlige, frigivelse af data til innovation og udvikling af nye løsninger samt gennemsigtighed og kontrol for borgeren ift. egne data. På tværs af statslige myndigheder, regioner og kommuner er der allerede gode erfaringer med at give borgerne adgang til deres egne data.

Det offentlige Danmark har et enormt godt datagrundlag, der giver store muligheder for at effektivisere og forbedre den offentlige service og det administrative arbejde. Det giver også unikke muligheder for innovation, fx udvikling af anvendelse af AI-løsninger og vækst i den private sektor. Der deles allerede mange offentlige data med private, men der skabes ikke nok innovation, med udgangspunkt i de data der udstilles.

En datastrategi skal sikre den svære balance mellem innovation, effektivisering og samarbejde gennem effektiv brug af data, samtidig med at vi beskytter borgernes data og integritet. Målsætningen bør være at muliggøre mere datadeling, og på den måde muliggøre en lang række nye offentlige løsninger, der kan forbedre den offentlige service for borgere og virksomheder og effektivisere den offentlige administration.

Fire forslag til en national datastrategi

IT-Branchen anbefaler, at en datastrategi blandt andet skitserer en fællesoffentlig data-governance, der gør det klart, hvilke myndigheder der har ansvaret for indsamling,

kvalitetssikring og ejerskab af data. Lokale kopier af allerede eksisterende datasæt skal forsøges helt undgået. Strategien bør endvidere indeholde følgende initiativer:

1. Etablering af en række innovationssamarbejder, hvor dataejer, myndighed og leverandør i fællesskab konceptudvikler løsninger baseret på anvendelse af tilgængelige offentlige data.
2. Danmark skal gå forrest i forhold til etablering af en række EU-Dataspaces, der kan understøtte den fortsatte udvikling af en række af dansk erhvervslivs styrkepositioner. Indsatsen skal forankres i det offentlige, men skal drives i tæt samarbejde med relevante danske virksomheder.
3. Der skal udvælges en række høj-værdi datasæt, der kan frigives efter anonymisering. Nogle af de mest værdifulde data er personfølsomme, og må derfor ikke deles. Der findes dog flere teknologiske løsninger, der muliggør, at data kan anonymiseres og frigives under hensyn til privatlivsbeskyttelsen. Det kunne fx være datasæt om sundhed, forsyning eller mobilitet.
4. Der skal etableres en portal, hvorfra borgerne kan se, hvilke data det offentlige har registreret om dem, samt hvilke myndigheder, der har adgang til at se deres data. Det skal fra portalen være muligt for borgerne at administrere, hvem der har adgang til deres data. Defaultindstillinger bør være privacy-by-default, for at sikre privatlivsbeskyttelse, samt med mulighed for at give adgang til tredjepart, så det følger EU's fokus på at understøtte forskning og innovation.

ANBEFALING 4

GRØNNE IT-INDKØB

IT-Branchen anbefaler, at det offentlige Danmark går forrest med at fremme en miljø- og energirigtig efterspørgsel og skabe digital innovation ved at gøre grønne krav til et konkurrenceparameter ved indkøb af it. Der er allerede igangsat en række initiativer, der skal fremme grønne, offentlige indkøb, fx regeringens Strategi for grønne offentlige indkøb og Partnerskab for Offentlige Grønne Indkøb, men disse initiativer er i udstrakt grad baseret på frivillighed.

Branchen er klar til at levere miljø- og energirigtige løsninger til det offentlige, men det kræver også, at der sættes nogle faste krav, så der skabes lige forhold for branchen som helhed. Når der ikke er sammenlignelige grønne parametre for leverandørerne at konkurrere på, så er det prisen, der bliver afgørende. Konsekvensen er, at de grønne løsninger kommer bagerst i køen. Samtidig er der stor forskel på, hvor grønt der købes ind på tværs af stat, regioner og kommuner. Særligt i kommunerne, oplever IT-Branchens medlemmer, at der fokuseres for meget på pris, og at den grønne efterspørgsel derfor halter efter.

Seks forslag til grønne it-indkøb

1. Etabler bindende mål for reduktion af klimaaftrykket fra it-indkøb i det offentlige, og indfør obligatoriske, grønne krav i it-indkøb på tværs af de offentlige myndigheder (stat, regioner og kommuner).
2. Der skal stilles lovpligtigt krav om, at miljø- og klima skal vægte mindst 15 pct. som tildelingskriterium i offentlige it-udbud/-indkøb efter en forudgående markedsdialog om, hvad/hvordan der måles på bæredygtighed i det konkrete udbud/indkøb.
3. Grønne krav skal stilles ud fra EU's eksisterende GPP-kriterier (Green Public Procurement). Disse krav skal stilles på en måde, som ikke skaber uforholdsmæssigt store byrder for virksomhederne, og som ikke favoriserer store virksomheder, men skaber fair konkurrence, også for SMV'er og startups.
4. Der kan være forskel i energiforbruget for en it-løsning, afhængig af hvordan den anvendes samt hvilken hardware og software løsningen indeholder. Derfor bør der sættes midler af til at undersøge dette område nærmere, så der kan udformes konkrete anbefalinger, som både kravstiller og leverandører kan følge.
5. Indfør et "green first" følg-eller-for-klar-princip i offentlige it-indkøb, hvor man vælger det grønneste alternativ af to eller flere ellers tilsvarende tilbud, medmindre et fravalg af det grønneste alternativ kan retfærdiggøres på andre parametre.
6. Offentlige såvel som private indkøbere følger IT-Branchens anbefalinger til bæredygtigt indkøb af it samt grønne krav og konkurrenceparametre til brug i it-indkøb.

ANBEFALING 5

ROBUSTHEDEN I OFFENTLIGE IT-SYSTEMER OG KRITISK, NATIONAL INFRASTRUKTUR SKAL STYRKES

IT-Branchen anbefaler, at sikkerheden i offentlige it-systemer skal løftes. Vi skal være bedre beredt på alle former for cyberangreb, der har til formål at kompromittere eller skade samfundsvigtige funktioner i Danmark. Sikkerhedsniveauet i dag er for lavt. Rigsrevision har tidligere udtalt kræftig kritik i en beretning om it-beredskabet for i alt 13 samfundskritiske systemer haltedede. Ifølge Statens IT-råd har en stor andel af de samfundskritiske, offentlige it-systemer tidligere ikke levet op til en tilfredsstillende it-sikkerhed. Også i regionerne og kommunerne er der udfordringer med it-sikkerheden. Det nytter ikke, at vi lader systemerne sande til.

Tilstrækkelig cyber- og informationssikkerhed i de offentlige it-systemer er vital for at bevare borgernes tillid til offentlige digitale løsninger, og dermed sikre opbakning til fortsat digitalisering og effektive digitale løsninger. Derfor er der brug for en strategisk prioritering fra det offentlige, der sikrer vedligeholdelse og videreudvikling af de offentlige it-systemer, for ellers kan det i sidste ende spænde ben for den digitale udvikling.

Tre forslag til at styrke robustheden offentlige it-systemer

1. Der skal afsættes de nødvendige midler til at afhjælpe teknisk gæld og højne cybersikkerhedsniveauet i kritiske, offentlige it-systemer og digital infrastruktur, så Danmark er bedre sikret mod økonomiske og samfundsmæssige konsekvenser af destruktive cyberangreb. Herunder fokus på rettidig og fuld implementering samt efterlevelse af NIS2-direktivet for berørte myndigheder og kritisk infrastruktur.
2. En øget forpligtelse og koordination mellem myndigheder på tværs af stat, regioner, kommuner og forsyningssektoren. Dette kan fx hjælpes på vej af en centralisering af myndighedsansvar og ansvar for udmåntning af midler og initiativer inden for cybersikkerhed, hvilket bl.a. skal sikre, at de offentlige myndigheder lever op til ensartede cybersikkerhedskrav. Hertil bør kommunerne omfattes af NIS2-direktivet.
3. Et øget fokus på offentlig-privat samarbejde (OPS) om udvikling og anvendelse af danske cybersikkerhedsløsninger rettet mod kritisk infrastruktur, bl.a. gennem en mere agil og fleksibel proces i forhold til anskaffelse og indkøb.

ANBEFALING 6

DET SKAL VÆRE ATTRAKTIVT FOR SMV'ER OG STARTUPS AT UDVIKLE LØSNINGER TIL DET OFFENTLIGE

IT-Branchen anbefaler, at det skal være lettere for SMV'er og startups at levere løsninger til det offentlige. Danmark har et væld af iværksættervirksomheder, der står klar med nye digitale og teknologiske løsninger og services til at forbedre og skabe en mere effektiv offentlig sektor. Desværre er det i dag vanskeligt for startups og SMV'er at få mulighed for at levere løsninger til det offentlige, uagtet om det er standard software eller specialudviklede løsninger. Det skyldes bl.a. at der stilles for høje krav til leverandørerne ift. deltagelse i udbud. Samtidig køres mange offentlige myndigheders it-udbud som store vandfaldsprojekter, så kun de største leverandører kan deltage.

Når iværksættere og SMV'ere udelukkes fra at sælge til den offentlige sektor, går det offentlige glip af en væsentlig del af den innovation, som markedet kan tilbyde. Men lige så vigtigt går iværksættere glip af et stort marked. Har man som iværksættervirksomhed succes med at vinde et offentligt udbud, kan det offentliges legitimering af virksomheden være med til at skubbe den nye virksomhed ud over rampen og sikre fremtidig vækst og investeringer i virksomheden - både nationalt og på globalt plan.

Det er derfor vigtigt, at rammerne for offentlige udbud ikke indirekte kommer til at afskære nogle typer af virksomheder fra at samskabe fremtidens digitale velfærdssamfund. Derfor skal vi nedbryde nogle af de barrierer SMV'er og startups møder i deres ambition om at deltage i offentlige udbud.

Det vil øge kravene til styring og kompetencer i det offentlige, men er forudsætningen for at få flere innovative løsninger i spil i det offentlige og at offentligt indkøb understøtter en ny generation af digitale vækstvirksomheder, som Danmark og EU har hårdt brug for.

Tre forslag til at gøre det attraktivt for SMV'er og startups at udvikle løsninger til et offentliges

1. Der skal skabes en større diversitet i måden hvorpå det offentlige udbyder it-opgaver, bl.a. ved at der gennemføres flere innovationssamarbejder, og at store opgaver oftere brydes op i mindre projekter. Det offentlige bør også anvende flere innovationsvenlige udbudsprocedurer for at sikre bred deltagelse i udbud, herunder satse mere på dynamiske indkøbssystemer, projektkonkurrencer og innovationspartnerskaber mellem flere parter
2. Der skal stilles krav i udbudsmaterialet ved gennemførelse af store projekter med en kontraktsum over 10 mio. kr.om, at minimum 5 pct. af opgaven skal leveres i partnerskab med startups og SMV'er.
3. Det skal være muligt for myndigheden, der står for udbuddet, at fravige krav til tilbudsgivere om levetid, omsætning, overskudsgrad og soliditet ved gennemførelse af udbud med en kontraktsum under 10 mio. kr.

VI SKABER ET DIGITALT DANMARK MED MENNESKET I CENTRUM

IT-Branchen er Danmarks største brancheorganisation for it- og televirksomheder. Vi hjælper hver dag branchen og samfundet med at vokse.

I IT-Branchen brænder vi for at skabe et digitalt samfund for alle. Et samfund i vækst, og hvor Danmark står som et globalt fyrtårn, fordi vi udnytter teknologien til gavn for klimaet, økonomi en og det enkelte menneske.

Det gavner Danmark, erhvervslivet, den enkelte borger og vores medlemsvirksomheder.

LÆS MERE OM OS PÅ [ITB.DK](https://itb.dk)

